

Cussegl da vischnaunca
39-2013/2016

Revisiun parziala dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas e dil regulativ da taxas

Adattaziun dallas taxas annualas

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Igl onn 2001 ha la vischnaunca da Mustér introduciu sper ina taxa fundamentala era ina taxa tenor il quantum d'aua en fuorma d'ina pauschala entochen ch'ils dumbraders ein stai montai. Quella pauschala muntava alla mesadad dalla taxa tenor il sistem vegl.

Naven digl onn 2005 vegn incassau sper ina taxa fundamentala era ina taxa da consum per la canalisaziun e serenera. Dapi lu ein las taxas buca vegnidas adattadas. Gia dapi il 2003 caschuna il menaschi special dalla canalisaziun e serenera in deficit annual denter frs. 30'000.-- e frs. 300'000.--. Corrispudentamein ein las taxas annualas stadas calculadas dall'entschatta enneu memia bassas.

In sguard el vargau

Gia la fin dils onns 1960 ei la vischnaunca sefatschentada cun la planisaziun e la realisaziun da dus projects da serenera. 1971 ei la serenera Disla vegnida prida en funcziun. Ella survecha allas fracziuns da Disla e Faltscharidas. La stad 1973 suonda la serenera Raveras. 1984 ha il cantun communicau alla vischnaunca ch'ei seigi da tractar il gliet ella serenera principala communal. Ord quei motiv ha il cussegl da vischnaunca concediu dus credits, in per sondaziuns geologicas e la preparaziun d'in project (1987: frs. 80'000.--) ed in secund credit per la projectaziun d'in tetg sco era per la tractaziun dall'aua da plievgia (1990: frs. 60'000.--). Ils 12 d'avrel 1992 renviescha il suveran igl entir project cun in resultat casual. Suenten haver surluvrau il project approbescha il suveran 1994 la finanziaziun sco era la revisiun totala dalla lescha davart la dismessa e la purificaziun dallas auas cun metter quella 1995 en vigur. La serenera sanada vegn prida 1998 en funcziun.

Per saver finanzia las investiziuns ein las taxas da colligiazion alla serenera vegnidas fixadas sin 1.2% dalla valeta nova dils edifecis. La taxa ei vegnida incassada retroactivamein per tuts baghetgs colligiai allas sereneras. Per la sanaziun dalla serenera a Disla ei vegniu fixau ina reserva da frs. 200'000.--. Ils pagamenti per ils baghetgs erigi suenter 1972 ein vegni risguardai. Encunter las disposiziuns han divers proprietaris recurriu alla Dertgira administrativa ed alla Dertgira federala. La Dertgira administrativa ha acceptau ils recuors e fixau la taxa da colligiazion sin ca. 0.80%. Sper il svilup futur da construcziun ein era las taxas da colligiazion incassadas, denton impundidas per il menaschi, vegnidas risguardadas. Corrispudentamein ha la taxa da colligiazion stuiu vegnir sminuida dad 1.2% sin 0.85% dalla valeta nova dils baghetgs.

Ils 23 d'avrel 2010 ha la suprastanza communal suttamess al cussegl da vischnaunca la fatschenta per igl augment moderau da 27% dallas taxas da diever. Cun 8 encunter 5 vuschs ha il parlament refusau la proposta per la revisiun dil regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas. Ils motivs principals ein stai igl augment dil pei da taglia decidius 2008 e la grevezia supplementara pils tenercasa.

Situaziun actuala

Per la vischnaunca da Mustér ei in ambient intact ed ina biala cuntrada adina stai da gronda impurtonza. Perquei ha nossa vischnaunca, sco ina dallas empremas vischnauncas el cantun, mess l'entschatta dils onns 1970 la serenera centrala a Raveras ed a Disla en funcziun. Era en quei interval ha la vischnaunca elaborau in plan general pil provediment d'aua ed in plan general da canalisaziun. Il december 1998 ei la sanaziun cumpleina dalla serenera a Raveras vegnida terminada e paucs onns pli tard la sanaziun dalla serenera a Disla. El medem mument, cura che autras vischnauncas vischinas han mess en funcziun lur sereneras, ha la vischnaunca da Mustér gia sanau cumpleinamein ses dus menaschis per la purificaziun dallas auas.

Il plan general da canalisaziun ei vegnius remplazzaus entras il concept general pigl allontanament dallas auas (GEP). En connex cul menaschi dalla cascharia a Salaplauna ha la suprastanza communal incaricau il biro d'inschignier Caprez d'analisar la situaziun e la capaciad dalla serenera Raveras. A vesta dallas investiziuns pervidas eis ei indispensabel dad esser preparaus pil futur. Il concept general pigl allontanament dallas auas dat ina survesta davart la situaziun dils stabiliments pigl allontanament e la purificaziun dallas auas, cunzun la canalisaziun.

Sper il stan dalla canalisaziun ei era la situaziun hidraulica vegnida intercureta. Ils resultats dil GEP han plinavon surviu d'eruir il basegns da capital per las investiziuns, il manteniment ed il menaschi dils stabiliments pigl allontanament e la purificaziun dallas auas dils proxims 50 onns.

Finanziaziun speciala - cuosts da menaschi

Per la canalisaziun e las sereneras vegn ina finanziaziun speciala applicada. Tenor quei principi ston las expensas dil quen current vegnir finanzadas cun taxas annualas. Dapi 2003 ei quei buca pli il cass. Gia avon plirs onns ha la cumissiun da gestiun fatg attents sin quei fatg e giavischau ina correctura. Ton la legislativa sco era l'executiva ein pertschartas ch'in augment dallas taxas da diever ei inevitabels per satisfacer allas prescripziuns e per evitar pli gronds deivets. Perquei ha la suprastanza communal eligiu ils 27 d'october 2014 ina grupp da lavur. A quella han fatg part Francestg Cajacob (president communal e president dalla grupp da lavur), Roger Tuor (gerau d'ambient), Rita Huonder ed Armin Manetsch (cusseglierA) ed Ervin Maissen (cau digl uffeci da baghegiar ed actuar).

Tenor dretg surordinau ei prescret che las taxas ston cuvieren ils cuosts. Aschia prescriba la lescha da finanzas dil cantun Grischn il sequent:

Art. 22 Finanziaziuns specialas

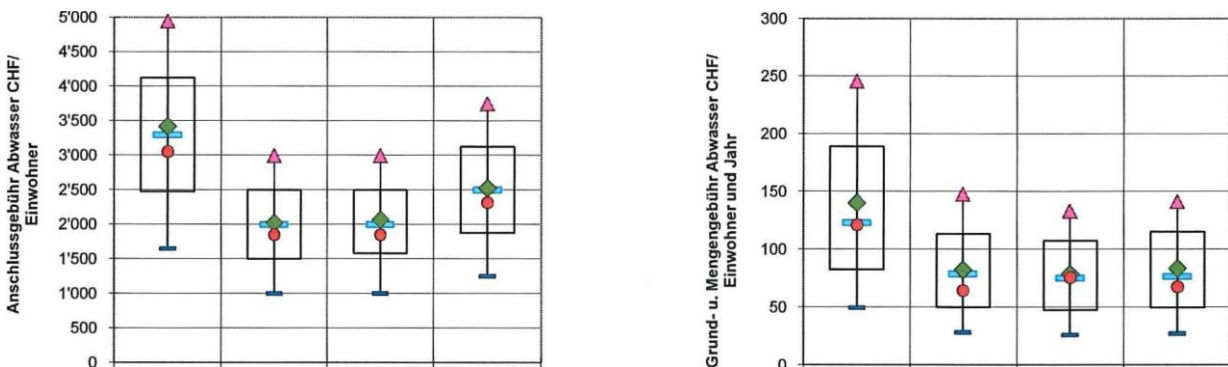
¹Finanziaziuns specialas vegnan menadas, sch'ils mieds finansials ein ligiai tras lescha agl intent d'ademplier certas incumbensas publicas.

²Ils cuosts ed il recav dallas finanziaziuns specialas vegnan cudischai el quen current ni economic, las expensas e las entradas d'investiziun el quen d'investiziun. Ils saldos dallas finanziaziuns specialas vegnan bilanzai.

³Pagaments anticipai astgan vegnir prestai mo transitoriamein a finanziaziuns specialas, num che la lescha dispona enzatgei auter.

Il menaschi current ha el temps denter 2003 e 2014 caschunau in deficit da biebein 2 milliuns francs. Quei deficit ei vegniu cuvretgs parzialmein cun taxas da colligiaziun. Las taxas da colligiaziun ein primarmein destinadas per cuvieren las investiziuns ed intenziunadas sco reserva per futuras adattaziuns. La taxa fundamentala duei cuvieren ils cuosts dil menaschi (p.ex. amortisaziuns, tscheins interns, manteniment usitau) ed a liunga veta cun reservas creadas ils cuosts per sanaziuns dils indrezs. Cun la taxa da consum duein primarmein ils cuosts da menaschi variabels (p.ex. cuosts en connex cul consum, cuosts da personal) vegnir finanzai.

La cumparegliaziun cantunala dallas taxas da colligiaziun e las taxas da diever per la dismesa dallas auas piarsas se presenta sco suonda:

Las quater colonnas defineschan ils models dil tenercasa (habitaziun da duas stanzas cun 1 persuna, da quater stanzas cun 3 persunas, da sis stanzas cun 4 persunas e da siat stanzas cun 4 persunas).

Il rudi tgietschen simbolisescha la vischnaunca da Mustér, il quadrat verd ei la media dallas vischnauncas grischnas.

Ton las taxas da colligiaziun sco era las taxas da diever sesanflan en nosa vischnaunca sut la media dallas vischnauncas grischunas (emprem tierz da tuttas vischnauncas).

Il motiv che la vischnaunca da Mustér sa buca crear reservas ein las bassas taxas (per colligiaziun e diever) en cumparegliaziun cun autras vischnauncas turisticas en Surselva. La vischnaunca da Mustér incassescha mo rodund la mesadad dalla taxas da diever dalla vischnaunca da Breil e rodund 50% pli pauc che la vischnaunca da Tujetsch. Omisduas vischnauncas bilanzeschan in dabiens dalla finanziaziun speciala canalisaziun/serenera.

Actualmein in considerabel deficit

El *program d'activitad 2009 – 2012 e 2013 - 2016* ei in augment dallas taxas davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas previus. Il svilup dallas entradas ed expensas dils davos onns se presenta sco suonda:

	Quen 2012	Quen 2013	Quen 2014
Entradas	frs. 461'518.85	frs. 454'484.75	frs. 451'181.25
Expensas	<u>frs. 637'536.15</u>	<u>frs. 699'090.93</u>	<u>frs. 712'251.20</u>
Conto d'ulivaziun	frs. -176'017.30	frs.-244'606.18	frs. -261'069.95
Entradas taxas da colligiaziun	<u>frs. 337'685.25</u>	<u>frs. 131'135.50</u>	<u>frs. 220'364.85</u>
Deficit annual	frs. 161'667.95	frs. -113'470.68	frs. -40'705.10

El quen 2014 muntan las entradas a frs. 451'200.--, las expensas denton a frs. 712'200.--, aschia ch'ei seresulta in manco da frs. 261'000.--. En quella summa ei in importo da frs. 209'800.-- per las amortisaziuns cuntenius.

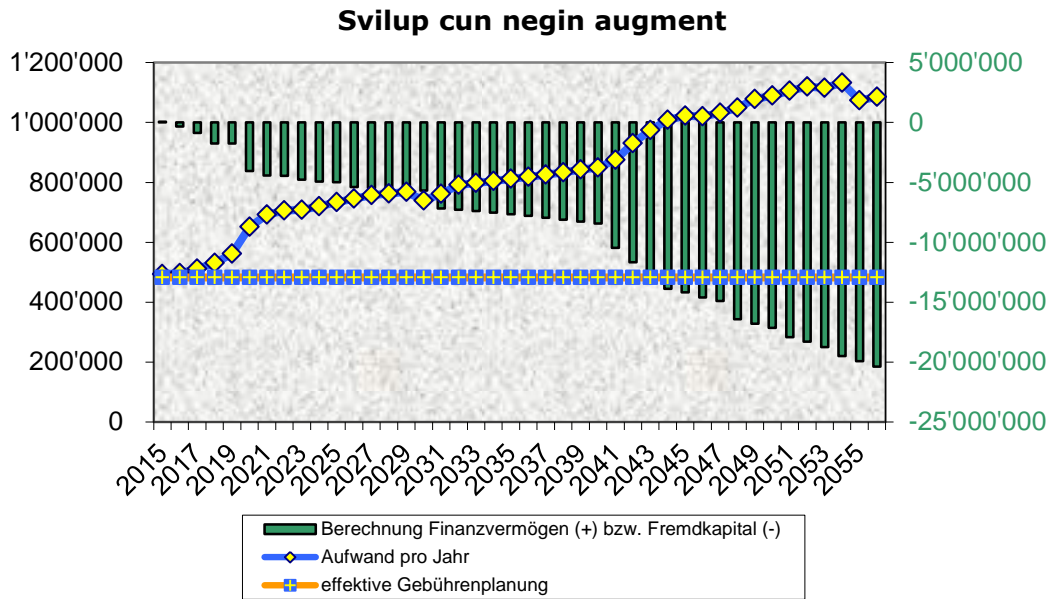
Las entradas per la colligiaziun alla canalisaziun ed alla serenera digl onn 2014 muntan mo a frs. 220'364.85. Pil futur vegnan las taxas da colligiaziun tendenzialmein a sereducir, quei cunzun a vesta allas reducziuns dil volumen da baghegiar.

Entochen oz eis ei vegniu investau per canalisaziun e serenera en tut biebein 15 milliuns francs. La fin digl onn 2014 eran aunc 1.9 milliuns francs activai.

Plan da finanzas pils indrezs davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas

Per possibilitar ina seriusa calculaziun dallas investiziuns e dallas taxas ei in plan da finanzas indispensabels. In punct essenzial ei la calculaziun dallas investiziuns dils proxims onns. Entochen 2040 stuein nus quintar cun investiziuns da 20 milliuns francs. La plipart dallas investiziuns occuoran ils proxims tschun onns cun rodund 5 milliuns francs. En quella summa ei era la sanaziun dalla serenera a Raveras cun rodund 3 milliuns francs risguardada. Tier entradas totalas dil quen current da frs. 460'000.-- e taxas da colligiaziun calculadas da frs. 25'000.-- per onn seresulta in deficit annual denter frs. 100'000.-- e frs. 300'000.--. Cheutras muntass il deivet dil menaschi da reschia da canalisaziun e serenera igl onn 2020 a 4 milliuns francs, diesch onns pli tard a 10 milliuns francs. Senza in augment dallas taxas seresulta in deivet buca responsabel e las generaziuns futuras stuessen per saver finanzia

nos deivets augmentar surproporzionalmein las taxas, ton da colligiazion sco era da diever. Igl augment ei corrispudentamein era in act da responsabladad visavi nos vegnentssuenter.

Investiziuns futuras

Sin fundament dallas enconuschientschas dil concept general pigl allontanament dallas auas (GEP) ha igl uffeci da baghegiar inventarisau la reit dalla canalisaziun publica. Tenor quella survesta munta la lunghezia dalla reit da canalisaziun publica a ca. 30 km. Pil manteniment e remplazzament da quella canalisaziun seresulta pils proxims 50 onns in basegns da capital ella dimensiun da rodund 18 milliuns francs. Dil studi davart la sanaziun dalla serenera a Raveras, ch'ei vegnius presentaus il matg 2015 alla suprastonza communal, resulta pils proxims 14 onns in basegns d'investiziun da rodund frs. 3'420'000.--. Medemamein ein las investiziuns per las sereneras da Pardomat, Madernal e Cavardiras calculadas cun rodund frs. 700'000.-- el program d'investiziun.

Augment dallas taxas da diever

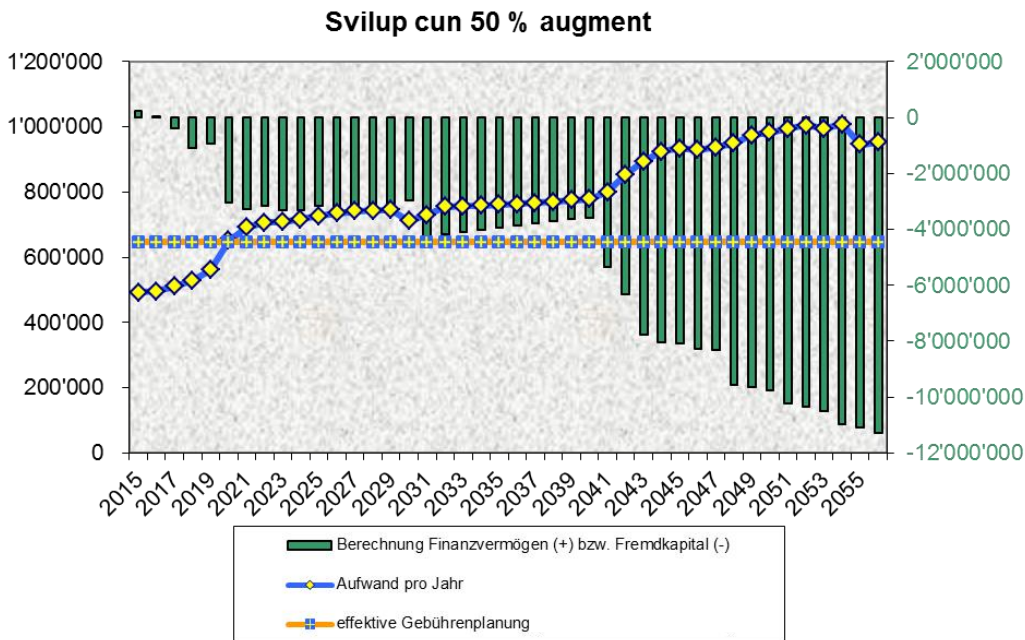
Sebasond sin las calculaziuns suramenziunadas ed en cumparegliazion cun las vischnaucas turisticas vischinontas ei in augment dallas taxas da diever inevitabels e quei independent da midadas dil pei da taglia. Tenor il pareri da nies giurist astga la taxa fundamentala buca muntar a pli che 75% (rama denter 50 - 75%) dalla taxa da diever. Ils representants dil cantun taxeschan ina taxa fundamentala da max. 80% sco responsabla. Muort la malsegirtad juridica e per prevegnir a cass da dertgira, ha la gruppa da lavur decidiu da preveder in augment dalla taxa da consum da 25 rp./m³. Quei pretenda denton in'adattaziun d'art. 34 al. 2 dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas, nua ch'igl artechel preveda ina taxa da consum da frs. 0.10 entochen frs. 0.60 per m³. Cun augmentar las taxas fundamentalas da diever per 50% e la taxa da consum da 50 rp./m³ sin 60 rp./m³ muntass la relaziun 78% tier 22%.

Il giurist dr. iur. Duri Pally concluda il suandont:

„Gemäss Praxis des Verwaltungsgerichtes des Kantons Graubünden gilt die Faustregel, wonach die Höhe der Grundgebühr zwischen 50% und 75% liegen sollte (PVG 2012 11/25). Es ist nun davon auszugehen, dass das Bündnerische Verwaltungsgericht auch in Zukunft an seiner Praxis hinsichtlich der Abwassergebühren festhalten und entsprechend die Obergrenze für den Anteil der Grundgebühr bei 75% setzen wird.“

Per quei proponin nus da reveder parzialmein art. 34 al. 2 dalla lescha cun preveder in spazi per la taxa da consum denter frs. 0.10 e frs. 1.00 per m³. Cun in augment da 25 rp./m³ sin 75 rp./m³ sa vegnir corrispundiu al dretg. La relaziun denter la taxa fundamentala e la taxa da consum munta cheutras 71% tier 29%.

La suprastanza communal propona en concordanza cun la grupp da lavur in augment dallas taxas fundamentalas da diever da 50% ed in augment da 25 rp./m³ dalla taxa da consum da 50 rp./m³ sin 75 rp./m³. Cheutras san las entradas vegnir augmentadas per rodund frs. 220'000.-- per onn.

Cun alzar las taxas da diever per la canalisaziun e la serenera per 50% eis ei pusseivel d'obtenir a mesa vosta in quen equilibrau. Silsunter basegna ei danovamein in augment dallas taxas da diever. Per garantir in quen equilibrau e crear las reservas necessarias per finanziar las investiziuns a liunga vosta fuss in augment da 100% necessaris. Cun augmentar las taxas da diever sco proponiu s'augmentan las entradas sco suonda:

Cumparegliaziun digl augment

	<i>Situaziun actuala Quen 2014</i>	<i>Taxas incl. augment</i>
Taxa fundamentala (classa 1)	frs. 34'482.30	frs. 51'723.--
Taxa fundamentala (classa 2)	frs. 222'024.65	frs. 333'036.--
Taxa fundamentala (classa 3)	frs. 51'398.75	frs. 77'098.--
Taxa fundamentala (classa 4)	frs. 5'256.50	frs. 7'884.--
Taxas da consum	frs. 108'900.--	frs. 163'350.--
Taxa da consum (pauschal)	<u>frs. 17'842.35</u>	<u>frs. 26'763.--</u>
Total	frs. 439'904.55	frs. 659'854.--

Basa legala

La lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas (art. 34) fixescha las suandontas limitas per in alzament:

Taxas ¹La taxa fundamentala da providiment per il diever dalla canalisaziun e dalla serenera munta a:

Classa d'objects 1:	frs. 0.30 entochen frs. 0.90 per m ³
Classa d'objects 2:	frs. 0.20 entochen frs. 0.70 per m ³
Classa d'objects 3:	frs. 0.10 entochen frs. 0.50 per m ³
Classa d'objects 4:	frs. 0.10 entochen frs. 0.30 per m ³

²La taxa da consum munta a: frs. 0.10 entochen frs. 0.60 per m³.

³La taxa annuala vegn fixada enteifer las limitas suramenziunadas en in regulativ da taxas relaschaus dil cussegl da vischnaunca. Objects colligiai mo alla canalisaziun, denton aunc buca alla serenera, han da pagar mintgamai la mesadad dallas taxas fixadas.

⁴Edifecis colligiai che sfundran las auas da tetg e las auas dalla drenascha ni che meinan ellas directamein en in prefluent obtegnan ina reducziun da 10 % sin las taxas annualas fixadas en questa lescha.

Proposta per la revisiun digl art. 34 al. 2 dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas:

Taxas ²La taxa da consum munta a: frs. 0.10 entochen **niev frs. 1.00** per m³.

Revisiun dil regulativ da taxas

Art. 3 Taxa fundamentala da providiment per la canalisaziun e la serenera

	<i>Taxa fundamentala da providiment tenor m³ volumen construius tenor SIA</i>	Taxa fundamentala da providiment per la canalisaziun e la serenera
Classa d'objects 1	frs. 0.30 niev frs. 0.45 per m³	
Classa d'objects 2	frs. 0.25 niev frs. 0.38 per m³	
Classa d'objects 3	frs. 0.15 niev frs. 0.23 per m³	
Classa d'objects 4	frs. 0.10 niev frs. 0.15 per m³	

Art. 4 Taxa da consum per la canalisaziun e la serenera

	<i>Taxa da consum tenor m³ aua schubra</i>	Taxa da consum per la canalisaziun e la serenera
Taxa da consum	frs. 0.50 niev frs. 0.75 per m³	

Art. 5 Taxa pauschala da consum

La taxa pauschala da consum tenor art. 33, al. 5 dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas munta:

Taxa pauschala da consum

- a) baghetgs senza colligiazion cun aua frs. 0.00
- b) baghetgs cun pign consum d'aua frs. 15.00 **frs. 22.50**

Pareri dil survigilader da prezis federal

„Die Gemeinden oder Kantone, welche Wasser-, Abwasser- oder Abfallgebühren überprüfen oder festlegen, sind grundsätzlich verpflichtet, dem Preisüberwacher vor dem definitiven Entscheid die entsprechenden Unterlagen zur Stellungnahme zu unterbreiten (Art. 14 PüG). Der Preisüberwacher ist vor dem Beschluss der neuen Tarife anzuhören, damit die zuständige Behörde in Kenntnis der Empfehlung des Preisüberwachers entscheiden kann. Wenn eine Behörde den Preisüberwacher nicht konsultiert bevor sie einen neuen Tarif in Kraft setzt, ist die Inkraftsetzung mit einem formellen Fehler behaftet.“

CorrISPundentamein ha l'administraziun communal inoltrau ina voluminusa documentaziun (messadi, plan da finanzas cun investiziuns, preventivs e quens) per examinaziun. Suenther biebein sis jamnas havein nus obteniu miez december 2015 la suandonta risposta:

„Besten Dank für die Angaben. Inzwischen konnte ich die Gebühren einer groben Prüfung unterziehen und fand keinen Hinweis auf einen Preismissbrauch. Wir verzichten daher auf eine weitergehende Prüfung und die Abgabe einer formellen Empfehlung.“

Agnes Meyer Frund, Fachbereichsleiterin Preisüberwachung PUE“.

Informaziuns instanzas communalas

Il cussegl da vischnaunca ei vegnius informaus a caschun da sia seduta dils 21 d'uost 2015 davart il concept e la situaziun finanziala dils indrezs per la dismessa e purificaziun dallas auas.

Plinavon ha il parlament cun 14 encunter 1 vusch incaricau la suprastanza communal da preparar la revisiun parziala dil regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas tenor la proposta menziunada el messadi 32-2013/2016. Ils 28 d'october 2015 ha giu liug in'informaziun publica davart la situaziun finanziala dalla vischnaunca (messadi 34-2013/2016). Igl augment dallas taxas da diever per la canalisaziun e la serenera ei buca vegnius mess en damonda quella sera. Tenor la discussiun occurrada ein las decisiuns dil cussegl da vischnaunca dils 9 d'october 2015 vegnidas confirmadas.

Cun l'adattaziun digl art. 34 al. 2 dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas vegn creau la premissa per in augment corrispudent alla taxa fundamentala.

Proposta

Sin fundament da sura consideraziuns

p r o p o n a

la suprastonza communalala al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar la revisiun d'art 34 al. 2 dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas;
2. da suttametter quei conclus el senn d'art. 21, lit. b dalla constituziun communalala al referendum facultativ;
3. d'approbar la revisiun dil regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas;
4. da metter sura revisiuns en vigur cun igl emprend da schaner 2016.

Suprastonza communalala Disentis/Mustér
Il president:

Francestg Cajacob

Il canzlist:

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 29 da fevrer 2016

- Lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas (art. 34 e 40)
- Regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas (cun midadas)